У срцу Србије је осам машина. Када се оне зауставе на 24 сата, потребно је потрошити око шест милиона евра како би држава имала довољно енергије за привреду, грејање, осветљење и уопште све оно што људи раде, а што у наше доба без струје уопште није могуће. Када се заустави свих осам генератора у две обреновачке Термоелектране "Никола Тесла" (ТЕНТ), за један једини дан у Србији нестану средства довољна да се, на пример, изгради и опреми око 15.000 квадрата најсавременије средње уметничке школе (са концертном салом); или пак, да се реконструише неколико “обичних” школа, диспанзера, полицијских станица и шалтер сала у јавним установама. Ако ТЕНТ не ради седам дана, губици достижу вредност једне од оних већих инвестиција о којима извештавају медији, као што је улагање робне куће ИКЕА у шопинг парк, пише Време.

Када би, према мрачној прогнози коју је ове недеље наговестила министарка рударства и енергетике Зорана Михајловић, ТЕНТ био у застоју месец дана, криза би сама од себе појела вредност једне омање електране, и то под условом да је толику недостајућу струју уопште могуће купити у окружењу, а није, преноси Време у свом најновијем броју.

У стварности, такав застој значи не само хаваријску куповину прескупих киловата из иностранства, него рестрикције, масовне губитке у привреди, социјални хаос и спирални пад бруто друштвеног производа. Или, како то описује извор “Времена”: “Електропривреда је тром систем. Може по инерцији дуго да вози, али кад стане, стане”.

Можда нисте обратили довољно пажње, али се уз снежну непогоду, разне незгоде и свеопшти гнев који је мећава изазвала, као и друге текуће теме које дођу и оду онако како се сваки снег отопи, од блокада до омикрона, укључујући све оне проблеме са трафостаницама, искључењима и водовима које је снег оборио, а што је у медијима успешно замаглило кључни проблем – у Електропривреди Србије десила се хаварија. И то хаварија у срцу енергетског система о којој се испрва мало знало, или се по кулоарима друштвених мрежа распредало уз превише синдикалних и политичких сплетки. Да бисмо о њој потом отворено слушали на јавној седници Владе Републике Србије, где је председник Александар Вучић рекао да је “оно што нам се догодило у енергетском сектору, благо је рећи, био потпуни колапс”, и позвао директора ЕПС-а Милорада Грчића на одговорност уз опаску: “Не знам шта бих ти рекао, Мићо”.

Србија је, иначе, претходних недеља увозила око стотинак мегавата струје, са најавама да ће производња порасти и донети профит (и “раст БДП-а”) у тренутку општег скока цена струје. Онда је, почев од снежне суботње ноћи, све то отишло у заборав и увоз је наједном порастао на невероватних 1.600 мегавата, а Народна банка замољена је да обезбеди девизе за ову ванредну куповину. ЕПС и Србија су се нашли у ситуацији која није виђена у историји наше електропривреде. Наиме, покварио се ТЕНТ.

Обреновачки џинови

Ова електрана, као најкориснији производ домаће памети, никада не стаје. Моћне турбине обреновачких генератора, њих шест у електрани А и два у електрани Б, већ четрдесет година готово непрекидно се врте брзином од 3.000 пута у минуту гутајући прљави колубарски лигнит који на сваком од блокова греје котлове и производи водену пару за покретање генератора. У нормалним околностима, овуда, кроз атаре села Грабовац и Стублине, готово непрекидно саобраћа 13 железничких гарнитура са по 27 вагона и осам вучних локомотива. Овим колосецима се, наиме, превози колубарски лигнит на депоније које хране млинове, а потом пећи електрана. Заправо, у свих четрнаест блокова ЕПС огранка “Никола Тесла”, чија је инсталисана снага импресивних 3.288 мегавата, што укључује обреновачке дивове ТЕНТ А и ТЕНТ Б, као и електране

“Колубара А” и “Морава”, сагорева се угаљ из “Колубаре” и производи дословно половину струје која се произведе и потроши у Републици Србији. Остатак праве све друге термолектране (међу којима је Костолац), али и Ђердап и остале хидроелектране, сви ветрогенератори и гасне електране.

На овај начин се за годину дана сагори око 30 милиона тона лигнита, који практично држи целу државу у животу и представља један од њених најдрагоценијих ресурса. Тешко је пронаћи благо којим Србија располаже, било да је природно или настало људским радом, које је од толике користи једном друштву колико је то овај продукт српског инжењерског знања. Ма како звучало претерано, није неуобичајено да на каквој слави чујете од пензионисаног електроинжењера како је Србија опстала, мада никада није имала колоније, захваљујући снази своје електропривреде. И онда ће, по обичају, критковати јавашлук, небригу и нестручност наших времена. Мада већ четири деценије није практично подигла ниједан нови капацитет, захваљујући ТЕНТ-у Србија је заиста и даље највећи произвођач енергије у региону. Иначе, два блока у електрани ТЕНТ А дају топлотну енергију која греје град Обреновац, што се показало као додатна невоља приликом испадања електране са система, јер су хиљаде Обреновчана остале без грејања.

ТЕНТ и колубарски лигнит су дугорочно спорни као извор велике количине ЦО2 и уопште аерозагађења, што је један од највећих друштвених изазова већ сада, али пре свега у деценијама које долазе. Током НАТО бомбардовања, блокови ТЕНТ-а су били угрожени због графитних бомби, али се упркос томе ни тада нису дуже заустављали. Електрани је претио велики застој у фебруару 2012. када су композиције са лигнитом биле заустављене снежном мећавом, а највећа претња су биле поплаве које су у мају 2014. директно угрозиле копове, па и саме електране. Но, систем који се од почетне идеје, па до свакодневног управљања заснивао на знању инжењера и посебној вези људи који сменски раде на овим машинама, пребродио је све ове кризе.

И онда је 12. децембра, у ноћи између суботе и недеље, на Србију пао снег.

(Нова.рс, Време)